ROMANIAN ACADEMY AND THE BEGINNING OF THE ROMANIAN BIBLIOGRAPHY

Cristina Popescu Assoc. Prof., PhD, University of Bucharest, Agnes Erich, Prof., PhD, "Valahia" University of Târgoviște

Abstract: The appearance of academies produced a change in consciousness, marking the transition from the medieval life mentality system with a powerful God but hidden, remained mysterious, to a new form of reflection in which nature begins to be investigated, becoming accessible to the human mind. The specific function of the Academy, which distinguishes it from other scientific institutions, consists of the initiative to design, to draw research directions in future. Since its founding in 1866 until 1948, the Romanian Academy experienced a period of growth and flowering illustrated by their role in achieving national unity, but also by the great scientific, literary and artistic personalities of that period, which gave this academic institution own their own value. At the end of the nineteenth century as a result of the substantial increase of the Romanian Academy Library funds, becomes necessary, in relation to trends in European literature movement, the need for a national Bibliography. Is no doubt that the most important stage of Romanian Bibliography begins at the Romanian Academy, which is a fundamental moment in the evolution of bibliographies, because configured their scientific level and marked decisively the coordinates of an axiological framework for the Romanian bibliography. Biographic concerns Romanian Academy were supported by two French scientists: Emile Picot and Emile Legrand, both with important works that brought innovations in the bibliographic principles. In this paper we want to point the librarianship preoccupations and, in particular, the bibliographic ones in theoretical and practical work of Romanian personalities such as Alexandru Odobescu, Ioan Bianu, Nerva Hodos, Al. Sadi Ionescu, Dan Simonescu, Al. T. Dumitrescu, Ştefan Orăşeanu etc.

Keywords: Bibliography, Romanian Academy, "Old Romanian Bibliography" Alexandru Odobescu, Ioan Bianu

Europa secolelor XVII, XVIII şi XIX este terenul înfloririi vieţii academice. Dimitrie Gusti, fiind preocupat să definească misiunea acestui gen de instituţie, afirma: *„Academia ca un aşezământ naţional îndeplineşte o necesară şi profundă funcţie socială şi etică"*[1] întrucât ea este *„instituţia cea mai proprie a servi şi onora interesele superioare culturale şi ştiinţifice ale Patriei".*[2]

Apariţia academiilor produce o schimbare în conştiinţe, marcând trecerea de la mentalitatea sistemului de viaţă medievală, cu un Dumnezeu atotputernic dar ascuns, rămas

[1] GUSTI, Dimitrie. Fiinţa şi menirea academiilor. În: *Discursuri de recepţie la Academia Română.* Bucureşti: Albatros, 1980, p.179.
[2] *Ibidem*,180.

BDD-A22330 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 16:23:39 UTC)

misterios, spre o nouă formă de reflecţie în care natura începe să fie cercetată, devenind accesibilă minţii umane. *„Marile academii europene au fost înfiinţate spre a răspunde unor imperative culturale şi ştiinţifice”.*[3]

Funcţia specifică a Academiei, care o deosebeşte de celelalte instituţii ştiinţifice, constă tocmai în iniţiativa de a proiecta, de a trasa direcţii în cercetare ştiinţifică, în perspectivă. După opinia lui D. Gusti, *„lucrările colective ştiinţifice nu se pot face decât prin Academie, pentru că sunt cercetări pe care individul, oricât ar fi de harnic şi genial, nu poate să le întreprindă singur, fiindcă întrec cu mult puterile sale mărginite.”*[4]

Asemenea lucrări presupun continuitate în timp, ele se întind pe mai multe generaţii: *„ultimii încep unde cei dintâi au sfârşit şi, legând astfel vieţile şi lucrările câtor mai mulţi, cu toţii împreună vor reuşi să se săvârşească, ceea ce fiecare în particular nu ar fi putut face.”*[5]

Termenul de *academie* a fost folosit la noi din timpul domnitorilor Vasile Lupu şi Şerban Cantacuzino. Utilitatea unei instituţii academice s-a făcut simţită încă din secolul al XVI-lea, secol în care domnitorul Petru Cercel a decis să deschidă o *academie*, ca loc de reunire al literaţilor, pictorilor şi arhitecţilor. Aceasta se întâmpla încă înainte de înfiinţarea primelor academii în Europa.

Academia a dat României prima bibliotecă, unică prin colecţiile sale de manuscrise, stampe, portrete, hărţi, numismatică. La Academie s-au întocmit lucrări despre limba română, ortografii, gramatici, folclor, texte şi bibliografii vechi, aşa cum a fost *Etymologicum Magnum Romaniae* de Bogdan Petriceicu Hasdeu.

Academia Română a luat fiinţă la 1 aprilie 1866 sub denumirea de Societatea Academică Română. Aceasta a constituit rezultatul unei îndelungi evoluţii istorice, *„un act necesar, impus de dezvoltarea ştiinţei şi culturii româneşti.”*[6] Indubitabil, însă: „*Istoricul Academiei Române este şi istoria gândirii româneşti care are rădăcini din veacuri.”*[7]

De la înfiinţarea ei în anul 1866 până în anul 1948, Academia Română a cunoscut o perioadă de dezvoltare şi înflorire ilustrată prin rolul jucat în realizarea unităţii naţionale, dar şi prin marile personalităţi ştiinţifice, literare şi artistice ale perioadei, care au conferit instituţiei academice propria lor valoare.

La finele secolului al XIX-lea, *„ca urmare a creşterii considerabile a fondurilor Bibliotecii Academiei Române, devine evidentă, în raport cu tendinţele mişcării bibliografice europene, necesitatea unei bibliografii naţionale”*[8]

Neîndoielnic este şi faptul că cea mai importantă etapă a bibliografiei româneşti începe la Academia Română, ce *„reprezintă un moment fundamental în evoluţia bibliografiilor, deoarece a configurat nivelul ştiinţific al acestora şi a marcat decisiv coordonatele unui cadru axiologic al lucrărilor bibliografice româneşti.”*[9]

---

[3] SÂRGHIE, Anca. *Biblioteci de specialitate.* Sibiu: Alma Mater, 2002. p.77.
[4] GUSTI, Dimitrie. *Op.cit.,* p.185.
[5] *Ibidem*, p. 185.
[6] MIHOC, Gheorghe. *Academia Republicii Socialiste România: scurt istoric.* Bucureşti: Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1981, p.3-4.
[7] RUSU, N. Dorina. *Istoria Academiei Române: repere cronologice.* Bucureşti: Editura Academiei Române, 1992, p. 7.
[8] BULUŢĂ, Gheorghe . *Civilizaţia bibliotecilor*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică, 1998, p. 157.
[9]NICULESCU, Zenovia. *Bibliografii speciale:* curs universitar. Bucureşti: Asociaţia bibliotecarilor din bibliotecile publice din România, 1999, p.92.

BDD-A22330 © 2014 “Petru Maior” University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 16:23:39 UTC)

În acest context trebuie menţionate preocupările bibliologice şi, în mod special, cele bibliografice remarcabile în activitatea teoretică şi practică a unor personalităţi româneşti din secolul al XIX-lea, printre care se numără scriitorul şi arheologul Alexandru Odobescu (1834 – 1895), prin contribuţia căruia, de la 1860*, „s-a pus temelia unei concepţii biblioteconomice*”[10]. Acesta a iniţiat studiul sistematic al cărţii vechi româneşti. Al. Odobescu a descoperit „incunabulele tipografiei române”: *Liturghierul* lui Macarie (1508) şi *Tetraevangheliarul* (1512). A contribuit şi la salvarea unor biblioteci româneşti, semnalând şi aducând la Bucureşti, pentru Biblioteca Centrală, o serie de manuscrise şi cărţi rare aflate mai ales în mănăstirile de pe Valea Oltului.

Astfel, Al. Odobescu a pregătit teoretic şi practic elaborarea primei bibliografii naţionale retrospective. S-a preocupat şi a impus în literatura de specialitate o terminologie adecvată domeniului cărţii şi bibliotecii. A publicat şi o interesantă bibliografie daco-romanică, *Bibliografia Daciei* (1872), şi a folosit metoda cercetării şi expunerii bibliografice în *Buletinul bibliografic* inserat permanent în periodicul său *Revista română* (1861 – 1863) şi în toate scrierile sale ştiinţifice. A donat multe cărţi Bibliotecii Academiei, iar pe altele le-a vândut Bibliotecii Centrale din Bucureşti.[11]

Lucrarea lui Alexandru Odobescu, reprezentativă pentru acurateţea ştiinţifică a unei bibliografii speciale, este: *Bibliografia Daciei* : indice de scrieri atingătoare, direct sau indirect, de vechii locuitori ai Daciei (Bucureşti: Tipografia Curţii, 1872. 65 p.) care, prin menţiunea la titlu, specifică scopul pentru care a fost realizată: *„Publicată pentru a facilita cercetările concurenţilor la premiul instituit de d. Al. Odobescu, membru al Societăţii Academice Române, pentru cea mai bună dizertaţie pe această temă”.*

Bibliografia cuprinde 332 de titluri de cărţi şi articole din periodice, dintre care 45 sunt referinţe bibliografice româneşti, iar 287 străine în 8 limbi: latină, greacă, germană, franceză, rusă, italiană, ungară şi polonă.

Cercetând numeroase izvoare istorice, operând cu un criteriu al selecţiei valorice, având o deschidere amplă spre lucrările de specialitate din străinătate, AI. Odobescu a realizat o valoroasă bibliografie specială, analitică şi de recomandare privind teritoriul şi populaţia Daciei. Bibliografia lui Al. Odobescu a fost continuată în timp, de Constantin Daicoviciu şi Mihail Macrea prin *Contribuţii la bibliografia Daciei Romane* (1920-1935)[12].

Personalitatea care a creat şi a polarizat în jurul său întreaga şcoală bibliologică a Academiei Române, punând bazele unei adevărate mişcări bibliografice ştiinţifice, a fost filologul Ioan Bianu (1856 – 1935), care a condus Biblioteca Academiei din 1884 până în 1935.

Absolvent al Facultăţii de Litere din Bucureşti, numit custode, încă din vremea studenţiei, la Biblioteca Centrală a Universităţii, apoi adus de Al. Odobescu, în 1879, la Societatea Academică în postul de *„scriitor bibliotecar”*[13], învăţatul ardelean, Ioan Bianu, şi-a dedicat întreaga existenţă cărţilor şi rigorilor impuse de o permanentă conştiinţă a lucrului bine făcut. El afirma, însă, că: *„suntem rezultatul aptitudinilor înnăscute şi mai ales al influenţelor mediului în*

[10] THEODORESCU, Barbu. *Istoria bibliografiei române*. Bucureşti: Editura Enciclopedică Română, 1972, p. 79.
[11] Cf.: GEORGESCU-TISTU, Nicolae. *Cartea şi bibliotecile: studii de bibliologie*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică, 1972, p. 210 – 225.
[12] Vezi: NICULESCU, Zenovia. *Op. cit.*, p. 99.
[13] Vezi: BIANU , I. Visuri, gândiri si planuri. În: *Revista arhivelor*, V (1928-1929), p. 1. *Apud* : CRĂCIUN, Ioachim. *Doi bibliologi români: Ion Bianu şi Al. Sadi-Ionescu*. Cluj: Tipografia „Cartea românească”, 1937, 54p.

BDD-A22330 © 2014 “Petru Maior” University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 16:23:39 UTC)

care ne-am născut şi ne-am format. Mă lăudaţi pentru devotamentul întregii vieţi faţă de şcoala şi cartea neamului nostru. Dacă acesta e merit, apoi acest merit nu este al persoanei mele, ci al mediului în atmosfera acelui Blaj Sfânt, in care am crescut şi care era stăpânit de ideile de deşteptare, de luminare şi de înălţare a neamului nostru….Am deschis ochii asupra lui Cipariu şi am avut învăţător şi ocrotitor părintesc pe Moldovănuţ…"[14].

Bianu a rămas fidel Bibliotecii Academiei pe care a slujit-o 53 de ani. În 1879, şi-a început activitatea sa de îmbogăţire a colecţiilor bibliotecii cu materiale din cele mai rare si utile studiului limbii, literaturii şi istoriei poporului român.

În 1901, din iniţiativa sa şi a lui D. Sturdza, Biblioteca Academiei a intrat în posesia a cca. 50000 volume, iar 3 ani mai târziu, la discursul de recepţie de la Academie al lui Bianu, biblioteca deţinea: *„peste 100000 volume tipărite, peste 4000 volume manuscripte, peste 30000 documente româneşti, cea mai însemnată colecţiune de monede româneşti şi cea mai mare colecţiune de stampe, de portrete, de hărţi geografice privitoare la istoria românească"*[15].

Acest considerabil număr de volume intrate în fondul Bibliotecii Academiei provenea din diverse surse ca: transferarea întregului fond al Bibliotecii Centrale, de la membrii Academiei, de la anticari sau donaţii particulare ale unor cărturari. În revista *Boabe de grâu*, Bianu face cunoscute numele donatorilor: Cipariu, Sbierea, V. A. Urechia, Melchisedec, D. Iarcu şi donaţii importante din partea generalului Adrian şi a istoricului Papiu Ilarian[16].

Pasiunea adunării şi lecturării cărţilor şi a manuscriselor vechi a crescut la Bianu sub influenţa exemplelor şi îndemnurilor lui Cipariu şi Moldovănuţ. Entuziasmul l-a determinat pe Ioan Bianu să-şi dorească să strângă toate colecţiile de cărţi din România în Biblioteca Academiei, cu scopul ca aceasta să devină Biblioteca Naţională a României.

Această achiziţionare a documentelor începută din iniţiativa lui I. Bianu reprezenta un întreg proces: la început erau strânse materialele ce urmau a fi incluse în bibliografie, urma organizarea lor, iar apoi clasificarea. Mai mult, cărturarul ardelean a transformat practic biblioteca într-un centru bibliografic şi documentar.

Ca director al Academiei Române, Ioan Bianu, despre care se ştie că *„a administrat cu pricepere nu numai Biblioteca Academiei Române, ci întreaga Academie"*[17], are şi meritul de a fi iniţiat redactarea unui regulament pentru bibliotecă, realizat în 1884, el stabilind profilul instituţiei, organizarea colecţiilor şi normele de catalogare, îndatoririle personalului şi principiile de conservare a fondurilor; elaborarea marilor repertorii bibliografice naţionale pe baza planului bibliografiei naţionale, redactat în 1894,în urma consultării lui B. P. Hasdeu, plan supus discutării şi aprobării plenului academic în şedinţa din 28 februarie 1895.[18]

Astfel, *„bibliografia este abordată într-o dublă perspectivă teoretică prin conceperea unui plan ştiinţific, şi cea pragmatică prin operaţionalizarea metodelor şi tehnicilor specifice într-o interdependenţă cu structurile sale universale."*[19]

În acest sens Ioan Bianu şi-a ales colaboratori precum: Nerva Hodoş, Al. Sadi Ionescu, Al. T. Dumitrescu, Ştefan Orăşeanu. Încă din 1886, publica un raport anual privind dezvoltarea

[14] Vezi: *Sărbătorirea lui Ion Bianu…în ziua de 7 ianuarie 1928*. Bucureşti, 1928, p. 30.
[15] *Ibidem*, p. 30.
[16] Cf.: BIANU, Ion. Academia Romana si biblioteca ei. În: *Boabe de Grâu,* I , 1930, nr. 1, p. 1-10. *Apud*: THEODORESCU, Barbu. *Istoria bibliografiei române*. Bucureşti: Editura Enciclopedică Română, 1972, p. 252.
[17] Vezi: STREMPEL, G. *Revista Academică,* 8, 1 noiembrie 1997, p.18.
[18] *Ibidem*, p. 18.
[19] Vezi: NICULESCU, Zenovia. *Op. cit.*, p.92-93.

BDD-A22330 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 16:23:39 UTC)

bibliotecii, precum şi o listă cu toate cărţile achiziţionate; din 1905 a început să publice cu regularitate buletinul *Creşterea Colecţiunilor,* care înregistra intrarea în bibliotecă a tuturor documentelor, incluzând aici şi pe cele din depozitul legal.

Prima problemă care se punea pentru Bianu încă din 1894 era pregătirea instrumentelor ştiinţifice care să-i informeze pe cititori corect şi rapid asupra fondurilor de documente deţinute în bibliotecă, aşadar pregătirea cataloagelor. Ion Bianu nu concepea catalogarea doar ca pe o operaţie strict biblioteconomică, ci ca pe un mijloc de informare, ca pe o operă bibliografică ce urma să vină în întâmpinarea solicitărilor utilizatorului.

Preocupările bibliografice ale Academiei Române au fost susţinute şi de doi savanţi francezi : Émile Picot şi Émile Legrand, ambii cu lucrări importante, care au adus înnoiri în principiile bibliografiei.

Pentru E. Picot, „*bibliografia nu constă numai în a înregistra titluri şi a descrie compoziţia materială a cărţilor şi condiţia exemplarelor din bibliotecă, ea trebuie să prezinte exact conţinutul lucrărilor, indicând ce trebuie să servească istoriei şi mai ales istoriei literare"*[20]. Émile Picot îşi exprimă, astfel, şi concepţia despre relaţia ce se stabileşte între bibliografie şi istoria literară, menţionînd-o după prezentarea aspectului tehnicist al domeniului.

După E. Legrand, „*bibliograful nu trebuie să scrie despre cărţi pe care nu le-a văzut, decât atunci când asupra existenţei lor nu este nici o îndoială. O bibliografie trebuie să cuprindă cât mai multe date exacte asupra materialului cunoscut şi adunat, date atât exterioare cât şi despre interiorul cărţii, cu descrieri şi explicaţii cât mai complete, mergând până la autor, împrejurări sociale şi culturale, cauza publicării."*[21] Émile Legrand se dovedeşte un adept al exactităţii şi detaliului argumentat ştiinţific.

Aceste principii bibliografice au influenţat şi planul bibliografiei naţionale din 1895 a Academiei Române, rigoarea cercetării, tendinţa spre detalii încărcate de semnificaţii, fiind dovezi ale acestui fapt.

Lucrările lui E. Picot, *Notice biografiphique et bibliografique sur l'imprimeur Anthime d'lvir* şi *Coup d'oeil sur l'histoire de la typographie dand les pays roumains au XIV-siecle,* sunt considerate a fi contribuţii serioase la bibliografia română veche. La fiecare operă, Picot dă urmatoarele notiţe bibliografice: titlul, locul, anul, formatul, paginaţia, culoarea cernelii; arată unde se pot afla exemplare din fiecare carte; dacă nu a văzut opera, indică locul de unde a luat informaţia; reproduce iniţialele şi înfloriturile din carte, frontispiciile precum şi prefeţele.

În cea de-a doua lucrare citată, Émile Picot a propus întocmirea unei bibliografii româneşti, studiu ce era de competenţa Academiei Române, el însuşi dorind să realizeze şi să publice bibliografia românească veche. Solicitarea lui Picot a fost refuzată, însă, de Odobescu şi de Hasdeu, care susţineau ideea că o bibliografie românească de o asemenea amploare era necesar să fie realizată sub auspiciile Academiei Române.

În urma propunerii lui Alexandru Odobescu, în 1879, E. Picot a fost ales membru de onoare al Academiei Române. Savantul francez s-a remarcat prin faptul că a adus în literatura română cultul exactităţii şi al amănuntului, precizând că bibliografia nu este o înşiruire de titluri, ci un studiu mai aprofundat, care trece dincolo de scoarţele cărţilor.

[20] Vezi: IORGA, N. Adunarea si tipărirea izvoarelor, Sibiu, 1862, p. 100. *Apud*: THEODORESCU, Barbu. *Istoria bihliografiei române*. Bucureşti: Biblioteca Documentară, 1945, p. 100.
[21] *Ibidem*.

BDD-A22330 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 16:23:39 UTC)

Émile Legrand a fost un bibliograf cunoscut la noi în special prin lucrarea sa cea mai importantă *Bibliographie hellenique ou description raisonnee des ouvrages publics en grec par des grecs ou XV et XVI siecle*. Studiul lui Legrand, deşi are doar tangenţial legătură cu noi, totuşi a avut o largă circulaţie în mediul cărturarilor români.

Dacă Picot a fost mai aproape de noi prin subiectul operelor sale, Legrand a reprezentat un model de acribie bibliografică pentru cărturarii români.

În afara celor doi savanţi francezi, însă, nu trebuie omis nici baronul Guillaume cu al său *Essai bibliographique sur les Roumains*, operă trimisă spre tipărire Academiei Române, dar rămasă în manuscris.

Modelul bibliografic oferit de Legrand, operele bibliografice ale lui Picot şi dorinţa acestuia de a întocmi o bibliografie a scrisului românesc precum şi lucrarea baronului Guillaume au influenţat sensibil declanşarea demersurilor ştiinţifice pentru întocmirea unei colecţii întregi de studii bibliografice. Seria lor a fost iniţiată în 1895 prin vastul program bibliografic expus în şedinţa Academiei din 2 februarie 1895, de I. Bianu, plan elaborat şi structurat potrivit principiilor şi metodelor bibliografiei moderne.

Potrivit acestui plan[22] proiectat de Academia Română, de o deosebită importanţă documentară şi interpretativă pentru planul bibliografiei generale a culturii române, Ioan Bianu, Nerva Hodoş şi, mai târziu, Dan Simonescu au elaborat *Bibliografia românească veche* în 4 volume. Această lucrare poate fi considerată o parte esenţială a bibliografiei noastre: *„plănuită să cuprindă toate tipăriturile româneşti, de la 1508 când iese prima carte din teascurile unei tipografii munteneşti, şi să ajungă până la 1830, ea s-a oprit la anul 1817”*[23], de unde a fost continuată şi terminată de Dan Simonescu.

Pentru întocmirea bibliografiei, autorii s-au folosit şi de alte lucrări, fapt menţionat de Ioan Bianu în prefaţa lucrării. Mai întâi, este amintită *Disertaţia* lui Vasilie Popp, prima încercare ştiinţifică în domeniul folclorului românesc, apoi, lucrările lui Timotei Cipariu, A. Pumnul, I. G. Sbierea, AI. Philippide. Neîndoielnic, însă, *Bibliografia românească veche* este *„opera bibliografică monumentală a culturii şi civilizaţiei româneşti. Ideea realizării unui astfel de proiect naţional a aparţinut lui Al. Odobescu, B. Hasdeu şi D. Sturza şi a fost acceptată de membrii Academiei Române, iar Ioan Bianu a fost desemnat să elaboreze planul ştiinţific.”*[24] Scopul bibliografiei a fost de a menţiona, pentru prima dată, tot ceea ce s-a tipărit în ţările româneşti sau de către români în alte ţări până la 1830.

De altfel, s-a afirmat că: *„cea mai elocventă analiză structurală a acestei lucrări de referinţă pentru bibliografia română îi aparţine chiar lui Ioan Bianu şi a fost expusă în planul său”*[25] prezentat în şedinţa Academiei Române de la 28 februarie 1895. Cu acea ocazie, bibliotecarul Academiei, Ioan Bianu, a prezentat un raport şi o propunere pentru o lucrare asupra bibliografiei generale româneşti. Din acestea s-a conturat clar şi planul *Bibliografiei româneşti vechi*.

[22] Vezi: THEODORESCU, Barbu. Istoria bibliografiei române, Bucureşti: Biblioteca Documentară, 1945, p. 84-88.
[23] Vezi: Tom. I. (1508-1716), Tom. II. (1716-1808), Tom. III. Fasc. I-II. (1809-1817). Bucureşti: Academia Română, 1903-1912, 3 vol.
[24] Vezi: NICULESCU, Zenovia. *Op. cit.*, p. 93.
[25] *Ibidem*, p. 93.

BDD-A22330 © 2014 “Petru Maior” University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 16:23:39 UTC)

Academia a hotărât ca bibliografia românească, *„din punctul de vedere al dezvoltării istorice a culturii şi literaturii noastre”*[26], să se împartă în trei categorii de cărţi:

„A. Cărţile vechi de la 1507 până la 1830 formează Bibliografia românească veche; ele sunt relativ puţine şi rare şi tocmai de aceea ele au o foarte mare însemnătate pentru istoria culturii, literaturii şi a artei tipografice la români. [...].

Cărţile din această clasă să fie descrise în ordine cronologică după anul tipăririi lor. La fiecare clasă să se dea:

a) Titlul şi descrierea bibliografică;

b) Dedicaţiile, prefeţele şi epilogurile să se reproducă întregi; acestea - când sunt în limbi străine (slavă, greacă, etc.) - în text original şi traducerea română; cele în limba română dinainte de 1600 să se dea în caractere chirilice, cele după 1600 în transcriere exactă, cu litere latine;

c) Din fiecare carte, care este tipărită cu caractere deosebite de cele precedente şi este un element nou din istoria tipografii la români, să se dea în facsimile specimene de tipar. La sfârşitul lucrării să se facă indice alfabetice speciale de localităţile, în care au fost tipografii româneşti în 1507 - 1830, cu arătarea cărţilor - care în ordine cronologică - s-au tipărit în fiecare tipografie, indice de autorii, traducătorii, tipografii, corectorii etc. cari au luat parte la facerea cărţilor. Făcându-se lucrarea în acest mod, ea va fi cea mai preţioasă colecţiune de material de documente pentru istoria vechei noastre literaturi şi pentru istoria artei tipografice la noi.

B. Cărţile tipărite în ultimii 60 ani, 1831 – 1890, formează bibliografia românească modernă. Ele să fie grupate după cuprinsul lor într-o clasificaţie ştiinţifică, după cuprinsul cărţilor, dându-se la fiecare titlul complet şi descrierea bibliografică. Indice alfabetice la sfârşitul publicaţiunii vor arăta în ordine alfabetică autorii, traducătorii, localităţile unde s-au tipărit etc. Din această clasă să fie înlăturate publicaţiile periodice, adică revistele, care să formeze o lucrare bibliografică deosebită.

C. Cărţile din clasa III, bibliografia străină, privitoare la români, să fie grupate după cuprins, arătându-se la fiecare carte, prin scurte note, ce anume cuprinde cu privire la români şi la ţările româneşti."[27]

Pentru domeniul periodicelor s-a propus o bibliografie separată care să completeze şi să continue opera lui Alexandru Pop, întregită cu o bibliografie analitică, iar pentru colecţiile speciale de manuscrise şi documente, planul prevedea întocmirea de cataloage descriptive pe fonduri.

Din acest plan de la 1895, s-a întocmit şi s-a publicat, într-o primă etapă, *Bibliografia românească veche (1508 – 1830)*, apărută în anii 1903 – 1944, în patru tomuri, cu indexuri cronologice şi de nume, bibliografie elaborată de Ioan Bianu, Nerva Hodoş şi Dan Simonescu.

Primele două tomuri, care cuprind tipăriturile din anii 1508 – 1716 şi 1716 – 1808, au apărut în fascicule, începând cu anul 1898 şi s-au încheiat în 1903, respectiv 1910; din tomul trei (1809 – 1830) au apărut în 1912 două fascicule, iar restul a văzut lumina tiparului după o întrerupere de 24 de ani, în 1936, prin grija lui Dan Simonescu. Volumul al patrulea, supliment

[26] BIANU, Ioan ; HODOŞ, Nerva ; SIMONESCU, Dan. *Bibliografia românească veche* : 1508-1830. Bucureşti: Editura Academiei Române, 1903-1944. 4 vol.

[27] THEODORESCU, Barbu. *Istoria bibliografiei române*. Bucureşti: Editura Enciclopedică, 1972, p. 76-77.

BDD-A22330 © 2014 “Petru Maior” University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 16:23:39 UTC)

de adăugiri şi îndreptări, a fost elaborat de Dan Simonescu, în urma noilor achiziţii intrate în Biblioteca Academiei, şi publicat în 1944.

Primită cu entuziasm de către cărturarii români în frunte cu marele istoric Nicolae Iorga, care afirma că: *„multe generaţii de cercetători şi-o vor trece recunoscătoare din mână în mână, preţuind într-însa una din cele mai frumoase opere ale curentului european modern, ce a învins pe deplin în ştiinţa istorică”*[28] şi cu elogioase aprecieri din partea unor savanţi străini, această bibliografie este socotită ca *„unică în toată literatura universală”*, după cum scria Andrei Veress în Bibliographie roumaine-hongroise: 1473-1878.[29]

În prezentarea bibliografică a celor 2017 titluri şi 341 de completări, reprezentând descrierea cărţilor tipărite pe teritoriul României şi de români în străinătate, pe lângă datele bibliografice generale (titlul în limba română şi descrierea amănunţită), autorii au reprodus prefeţe, epiloguri, dedicaţii, frontispicii şi letrine; au completat aceste date cu note istorico – literare şi cu referinţe bibliografice; au indicat depozitele unde se află exemplare din cartea descrisă; au dat detalii despre hârtie, filigrane, diferite ediţii, grafica textului etc., metodă extrem de minuţioasă care ajută la cunoaşterea culturii noastre vechi şi a evoluţiei artei grafice în ţara noastră.

Ioan Bianu şi Nerva Hodoş, în prefaţa acestei bibliografii, spun că încercările lui Iarcu *(Analele bibliografice* - 1865 şi *Bibliografia chronologică* - 1873), care erau singurele lucrări de acest fel, erau insuficiente. Între timp, se adunase un material bogat, recunoscut până atunci în literatură, care trebuia să fie deschis.

Scopul *Bibliografiei româneşti vechi* a fost de a concentra toate cunoştinţele de până atunci despre cartea românească şi de a descrie pe larg materialul cunoscut sau de curând aflat.

În afară de respectarea planului din 1895, s-au mai adăugat următoarele: după fiecare descriere bibliografică au fost menţionate depozitele în care se găseau exemplare din lucrările prezentate, au fost enumerate ediţiile posterioare şi făcute trimiteri la principalele crestomaţii care cuprind extrase din cărţile descrise, specificându-se lucrările mai importante care s-au ocupat de ele sau de autorii lor.

Planul bibliografic al lui Bianu a însemnat, în fapt, declanşarea unei strategii de viitor pentru elaborarea unei succesiuni de bibliografii care să tezaurizeze patrimoniul cultural naţional scris.

Realizarea de excepţie a acestei *„bibliografii naţionale a cărţii româneşti”*[30] poate fi plasată într-o dublă perspectivă. Sunt, astfel, avute în vedere aspectul teoretic, *„prin conceperea unui plan ştiinţific originar şi bine fundamentat”*[31] şi cel pragmatic *„prin abordarea unei metodologii bibliografice moderne, conectată la lucrările teoretice din plan universal”*[32].

În funcţie de criteriul extinderii subiectului, *Bibliografia românească veche* este o bibliografie generală. Deşi s-a dorit a fi exhaustivă, această bibliografie nu este completă. În funcţie de criteriul cronologic, ea este retrospectivă. După criteriul taxonomic al locului de editare, aceasta este internaţională iar după sursele folosite, este primară deoarece s-a considerat

[28] *Apud*.: MOLDOVEANU, Valeriu. Activitatea bibliografică a Bibliotecii Academiei. În: *Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România: Cartea centenarului (1867-1967).* Bucureşti: Editura Academiei, 1968, p. 229.
[29] VERESS, Andrei. *Bibliographie roumaine-homgroise: 1473-1878*. Bucureşti: Cartea Românească, 1931, p. XI.
[30] Vezi: THEODORESCU, Barbu. *Istoria bibliografiei române.* Bucureşti: Editura Enciclopedică, 1972, p. 76-77.
[31] NICULESCU, Zenovia. *Op. cit.*, p. 95.
[32] *Ibidem*, p.95.

BDD-A22330 © 2014 “Petru Maior” University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 16:23:39 UTC)

că o bibliografie serioasă trebuie realizată prin studierea directă a surselor ce fac obiectul bibliografiei. Din punctul de vedere al modului în care se prezintă conţinutul referinţelor bibliografice, *Bibliografia românească veche* este o bibliografie adnotată, iar în funcţie de scop, destinaţie şi obiectiv, ea este o bibliografie de evidenţă şi înregistrare.

Nicolae Iorga aprecia că: *„lucrarea d-lor Bianu şi Hodoş e cât poate fi de desăvârşită o bibliografie, când e numai bibliografie”*[33].

În pofida încercării de exhaustivitate, însă, *Bibliografia românească veche* a necesitat completări şi îndreptări inerente, datorate, în pricipal, perioadei de timp în care a fost elaborată.

Despre aceeaşi monumentală lucrare elaborată şi publicată de I. Bianu, N. Hodoş şi D. Simonescu în prima jumătate a secolului al XX-lea, savantul român N. Iorga afirma, ca o certitudine, faptul că este *„una din cele mai frumoase opere ale curentului european ce a învins deplin în ştiinţa noastră istorică.”*[34] Acest fapt rămâne incontestabil peste timp.

Bibliografie

1. BIANU, Ioan ; HODOŞ, Nerva ; SIMONESCU, Dan.. *Bibliografia românească veche* : 1508-1830. Bucureşti: Editura Academiei Române, 1903-1944. 4 vol.
2. BULUŢĂ, Gheorghe. *Civilizaţia bibliotecilor*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică, 1998.
3. CRĂCIUN, Ioachim. *Doi bibliologi români: Ion Bianu şi Al. Sadi-Ionescu*. Cluj: Tipografia „Cartea românească”, 1937.
4. GEORGESCU-TISTU, Nicolae. *Cartea şi bibliotecile: studii de bibliologie*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică, 1972.
5. GUSTI, Dimitrie. Fiinţa şi menirea academiilor. În: *Discursuri de recepţie la Academia Română*. Bucureşti: Albatros, 1980, p.179.
6. MIHOC, Gheorghe. *Academia Republicii Socialiste România: scurt istoric*. Bucureşti: Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1981.
7. MOLDOVEANU, Valeriu. Activitatea bibliografică a Bibliotecii Academiei. În: *Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România: Cartea centenarului (1867-1967)*. Bucureşti: Editura Academiei, 1968, p. 229.
8. NICULESCU, Zenovia. *Bibliografii speciale:* curs universitar. Bucureşti: Asociaţia bibliotecarilor din bibliotecile publice din România, 1999.
9. RUSU, N. Dorina. *Istoria Academiei Române: repere cronologice*. Bucureşti: Editura Academiei Române, 1992.
10. SĂRBĂTORIREA *lui Ion Bianu…în ziua de 7 ianuarie 1928*. Bucureşti: Cultura Naţională, 1928.
11. SÂRGHIE, Anca. *Biblioteci de specialitate*. Sibiu: Alma Mater, 2002.
12. THEODORESCU, Barbu. *Istoria bihliografiei române*. Bucureşti: Biblioteca Documentară, 1945.
13. THEODORESCU, Barbu. *Istoria bibliografiei române*. Bucureşti: Editura Enciclopedică Română, 1972.

[33] *Apud*: THEODORESCU, Barbu. *Op.cit.,* p. 44.
[34] *Apud*: BULUŢĂ, Gheorghe. *Op.cit.,* p. 157.

BDD-A22330 © 2014 “Petru Maior” University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 16:23:39 UTC)

14. VERESS, Andrei. *Bibliographie roumaine-homgroise: 1473-1878*. Bucureşti: Cartea Românească, 1931.

BDD-A22330 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 16:23:39 UTC)